

Toespraak Silfraire Delhaye, bij de herdenkingsbijeenkomst in de Tweede Kamer in Den Haag, op 14 augustus 2025

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

L'homme est né liberté, mais

Partout il est dans les fers.....

- Jean Jacques Rousseau

Goedemorgen geachte dames en heren,

De huidige toestand in de wereld, in verband hiermee de sociaal-maatschappelijke en politieke onrust in Nederland, ook deze herdenking in de Staten-Generaal, brengen mij terug naar één van de lessen staatsinrichting op de middelbare school. De docent vestigde onze aandacht op de Franse filosoof Jean Jacques Rousseau. Om een samenleving/een staat in te richten, waarin geen mens een ander domineert, introduceerde Rousseau in 1762 zijn gedachten in "Du Contrat Social", waarin hij stelde "dat de mens is vrijgeboren, maar overal/altijd bevindt hij zich in kluisters/ketenen.

Voor ik verder ga, eerst een dankwoord aan de heer De Graaf, voorzitter van de Nationale Herdenking 15 augustus 1945, beste Thom, dank voor de uitnodiging om vandaag te mogen spreken als representant van nazaten van hen voor wie de oorlog een persoonlijke herinnering is.

De mens is vrijgeboren, maar overal/altijd bevindt hij zich in kluisters. Enkele kluisters van emotionele aard heb ik verweven in deze toespraak.

80 Jaar vrijheid in Nederland, maar toch heeft WOII voor velen een lange bittere nasleep gekend en nog kent.

De realiteit van nu brengt die donkere geschiedenis van WOII meteen weer dichterbij. Het nieuws in de media laat zien welke verschrikkingen oorlogen en conflicten met zich meebrengen. Zelfs het recentelijke advies van onze regering om noodvoorraden aan te leggen komt beklemmend over. Voor hen die de oorlog nog persoonlijk hebben meegemaakt roepen deze beelden traumatische herinneringen op, aan onder andere geweld, onveiligheid en machteloosheid.

Een andere nog steeds voelbare kluister/keten ligt besloten in de generationele overdracht van emoties. Mevrouw Berthe Meyer overleden in 2012, schreef in haar boek *Leven na Anne Frank* over de ellende van de oorlog, de vervolging en het kamp, maar vooral over de verschrikking van het overleven. Ze schrijft ook

over het afkopen van verdriet met mooie kleren, sieraden en eten in sterrenrestaurants. De laatste zin van haar boek: Er is geen vrede, het blijft oorlog tot mijn dood toe, weerspiegelt een blijvend trauma.

De vraag dringt zich op, hoe herdenken na 80 jaar? Ik kom hierop terug.

De Indische-Nederlander heeft na de Japanse capitulatie geen vrede gekend, geen Bevrijdingsdag, want van de Japanse bezetting rolde men in de gruwelijkheden van de Bersiap. Dan de overtocht naar het al dan niet bekende Nederland, waar hen een koele en kille ontvangst te wachten stond. Uit zelfbehoud trok men het camouflagekleed aan van een "gesloten oester" terwijl men met een ogenschijnlijke openheid en opgewektheid de echte innerlijke belevingen en innerlijke strijd voor de directe omgeving verborgen hield. De oudere generatie hulde zich in stilzwijgen. Het verborgen leed droegen velen met zich mee het graf in waardoor kinderen hun eigen ouders eigenlijk niet hebben leren kennen. Het belangrijkste kenmerk van kinderen uit en direct na de oorlog is dan ook dat hun leven in de jaren daarna volkomen beheerst werd niet alleen door eigen persoonlijke oorlogsherinneringen maar ook door die van hun ouders. Kinderen uit de oorlog weten hoe te overleven maar daarna moesten zij leren "hoe te leven". Vele nazaten hebben ervaren hoe hun ouders innerlijk gestreden hebben tegen de "verschrikkingen van het overleven"

Dames en heren, het vervolg van mijn toespraak trek ik in de persoonlijke sfeer en benoem enkele aspecten. Ik ben mij ervan bewust dat ik mogelijke emoties oproep.

Emoties van boosheid of verontwaardiging, omdat misschien een oude wond weer wordt geopend, want op deze herdenkingsdag, kan mijn verhaal 'gevoelig' overkomen. Achter mijn Engels/Frans klinkende naam kunt U niet vermoeden, dat ik een Japans-Indische nakomeling ben, een nazaat van de voormalige vijand.

Mijn biologische vader was een Japanse non-combat officier (= burgermilitair), belast met ondersteunende diensten voor het Japanse leger.

Na de capitulatie kreeg mijn moeder een relatie met deze officier, uit welke relatie ik geboren werd in mei 1946. Mijn biologische vader heb ik nooit gekend.

De plaatselijke gemeenschap in mijn geboorteplaats Pasoeroean, had veel te danken aan deze man, omdat hij zich mede had ingezet voor het behoud van de suikerindustrie in de regio.

Mijn grootvader was tijdens de bezetting krijgsgevangene aan de Birma-spoorlijn. Oma als "buitenkamper" moest het hoofd boven water zien te houden.

Het 25 leden tellend Algemeen Bestuur van het Indisch Platform kende en kent mijn achtergrond en toch werd ik unaniem met ingang van 2013 benoemd tot voorzitter van het Indisch Platform. Ik voel mij enigszins bezwaard, omdat ik met een Japanse achtergrond voor U sta op deze 15 augustus herdenking. Ik heb er volkomen begrip voor, wanneer mijn openheid gemengde gevoelens bij U oproept.

Ik heb de oorlog en de Japanse bezetting niet meegemaakt. Mijn leven werd er wel door beheerst, voornamelijk door de herinneringen van "stief"-familie en van enkelen uit de Indische gemeenschap. In vogelvlucht kent mijn leven drie fasen: tot en met mijn 8e jaar verzorgd door Oma, daarna tot en met mijn 11e jaar door moeder en stiefvader. In 1958 ging ik als bijna 12-jarige alleen naar Nederland waar ik vanaf dat moment leerde op eigen benen te staan en hoe ik alleen moest leven.

Mijn Oma vertelde mij al op ongeveer 5-jarige leeftijd over mijn biologische achtergrond en hield mij voor dat ik later moest leren begrijpen en accepteren, dat vele Nederlands-Indische mensen hier moeite mee hebben, maar dat ik mij niet hoefde te schamen, omdat een kind nooit zijn eigen ouders kan uitzoeken.

Nazaten van hen die de oorlog persoonlijk hebben ervaren, kunnen in hun leven worden geconfronteerd met de gevolgen van het oorlogsverleden. Verschillen in oorlogservaringen tussen ouders, sociale vereenzaming door stigmatisering, en de impact van onverwerkte trauma's kunnen diepe sporen nalaten. De Indische zwijgzaamheid speelde hierin een grote rol, waardoor kinderen vaak niet begrepen wat hun ouders doormaakten. Gelukkig is er tegenwoordig meer aandacht voor de overdracht van trauma's tussen generaties en de noodzaak van geestelijke bijstand.

Kinderen en nazaten uit de oorlog die het voorgaande herkennen moeten blijven proberen om de last der herinnering af te wentelen.

En hier kom ik terug op de vraag "hoe nu verder met herdenken in de jaren hierna".

We kunnen het leed beter niet met ons mee blijven torsen, hoe groot en diep ook. Verwerken van verdriet kost tijd, voor iedereen en daarom is het goed dat wij vandaag stil staan bij de oorlog. Maar wij moeten verder en hoe onze toekomst zal zijn wordt mede bepaald door de mate waarin wij erin slagen de pijn uit het verleden te overwinnen, door de mate waarin

wij er ook in slagen onze emoties te vernieuwen, door wrok en bitterheid jegens onze voormalige vijanden de Japanners, los te laten en te vergeven. Het gaat niet om het vergeten van wat er is gebeurd, maar door te vergeven bevrijden wij onszelf van boosheid, wrok en andere negatieve emoties die het leven kunnen vergiftigen.

Willen wij ons bevrijden van de geest van ons traumatisch verleden, dan moeten wij samen met elkaar, dus ook samen met de voormalige vijanden, de oorlog een plaats kunnen geven. Samen met elkaar op weg naar verzoening, naar herstel van vriendschap in een verbroken relatie, om zo innerlijke rust en vrijheid te vinden. En hierin zie ik een taak voor onze en de volgende generatie, omdat ik mij ervan bewust ben dat hiervoor veel moeizame stappen gezet zullen moeten worden op het pad naar 'verzoening'.

Dames en heren, ik ga afronden. Morgen 15 augustus is een belangrijke dag, niet alleen vanwege de herdenking van de capitulatie van Japan en de bevrijding uit de kampen, maar als een dag van "stil staan bij en erkenning van" het leed uit het verleden. Erkenning geeft rust en de beste lichaamshouding voor eenieder om tot rust te komen, is die houding waarbij de blik omhoog is gericht.

Ik vond het een eer U in deze herdenkingsceremonie te mogen toespreken.

Dank voor uw aandacht.